

AKTIN NÖVÜ	AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI NAZİRLƏR KABİNETİNİN QƏRARLARI
QƏBUL EDİLDİYİ TARİX	21.06.1999
QEYDİYYAT NÖMRƏSİ	103
ADI	Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydalarının təsdiq edilməsi haqqında
RƏSMİ DƏRC EDİLDİYİ MƏNBƏ	Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu (Dərc olunma tarixi: 30-06-1999, Nəşr nömrəsi: 06, Maddə nömrəsi: 381)
QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ	21.06.1999
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VAHİD HÜQUQI TƏSNİFATI ÜZRƏ İNDEKS KODU	120.000.000 170.000.000
HÜQUQİ AKTLARIN DÖVLƏT REYESTRİNİN QEYDİYYAT NÖMRƏSİ	
HÜQUQİ AKTIN HÜQUQİ AKTLARIN DÖVLƏT REYESTRİNƏ DAXİL EDİLDİYİ TARİX	01.07.2011

Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydalarının təsdiq edilməsi haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI NAZİRLƏR KABİNETİNİN QƏRARI

“Qaz təchizatı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 28 sentyabr tarixli 773 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərarə alır**:

1. “Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları” təsdiq edilsin (əlavə olunur).
2. Bu Qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri A.RASIZADƏ

Baku şəhəri, 21 iyun 1999-cu il
103

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin
1999-cu il 21 iyun tarixli 103 nömrəli qərarı ilə
TƏSDİQ EDİLMİŞDİR

Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri

QAYDALARI^[1]

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR^[2]

1.1. Bu Qaydalar «Qaz təchizatı haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa, digər qanunvericilik aktlarına, «Qaz təchizatı haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 28 sentyabr tarixli 773 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq, qaz təchizatı sahəsində magistr və xarici qaz boru kəmərlərinin, sənaye qurğularının, digər qurğuların və fəaliyyət növlərinin zərərli təsirinə qorumaq, habelə *insan həyatı və ya sağlamlığını, ətraf mühiti və dövlətin əmlak maraqlarını* mühafizə etmək və mümkün ola bilən qazaların qarşısını almaq, onların zərərli təsirinə azaltmaq məqsədi ilə qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydalarını müəyyən edir.^[3]

1.2. Bu Qaydalar şəhərlərin, qəsəbələrin və yaşayış məntəqələrinin ərazisində qaz kəmərlərini və qaz kəmərlərindəki qurğuları, qazdan xammal kimi istifadə edən sənaye müəssisələrinə təbii qaz verən qəsəbəlararası qaz kəmərlərini, habelə mayeləşdirilmiş qazdoldurma məntəqələrini, təbii qazdan neftlə birlikdə çıxarılan, mayeləşdirilmiş karbohidrogen qazlarından yənacaq kimi istifadə edilməsini layihələndirən, tikən, quraşdıran və istismar edən hüquqi şəxslər, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxslər üçün məcburidir.

1.3. Qaz təchizatı sistemlərinin, habelə ayrı-ayrı qaz kəmərlərinin və qaz təchizatı obyektlərinin layihələndirilməsi, tikilməsi, quraşdırılması, sazlanması, təmiri, istismara qəbulu və istismarı üzrə daxili texniki şərtlər və təlimatlar bu Qaydaların tələblərinə uyğun olmalıdır.

1.3-1. *Qazın nəqli üçün uzunluğu 20 km və daha çox olan, diametri 500 mm və daha çox olan boru kəmərlərinin layihələndirilməsi mərhələsində “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (bundan sonra – ƏMTQ) sənədi hazırlanmalı və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası keçirilməlidir.*^[4]

1.4. Şəhərlərdə, qəsəbələrdə və yaşayış məntəqələrində, sənaye, kənd təsərrüfatı və kommunal müəssisələrinin ərazilərində, əhaliyə məişət xidməti müəssisələrində, yaşayış binalarında qaz kəmərlərinin tikilməsi və onlarda qurğuların quraşdırılması, həmçinin qazdoldurma stansiyalarının, mayeləşdirilmiş karbohidrogen qazların üçün çənələrin qurulması və tikilməsi, avtomobil qazdoldurma stansiyalarının, qazdoldurma məntəqələrinin quraşdırılması və tikintisi, bir qayda olaraq, ixtisaslaşdırılmış layihə təşkilatları tərəfindən qüvvədə olan normativ sənədlərin və bu Qaydaların tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Layihə, onun verilmiş şərtlərə və qüvvədə olan normativ sənədlərin tələblərinə uyğunluğunu qaz istifadəçiləri tərəfindən müəyyən edildikdən, qaz təchizatı ilə məşğul olan Dövlət Neft Şirkəti orqanları və Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə razılaşdırıldıqdan sonra təsdiq edilir. Razılaşdırılmış və təsdiq olunmuş layihələr 24 ay müddətində qüvvədə olur. Bu müddət ərzində iş başlanmayıbsa, layihələr yenidən razılaşdırılmalıdır.

Qaz təchizatı sistemlərinin genişləndirilməsi, yenidən quraşdırılması, yeni təchizat vasitələri ilə təmin edilməsi və yenidən istismara verilməsi yeni obyektin tikintisi ilə əlaqədar tələblərə uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

Bu Qaydaların 1.3-1-ci bəndində nəzərdə tutulan mövcud boru kəmərləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin kəmərlərin yenidən qurulması və ya həmin kəmərlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ƏMTQ sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin kəmərlərə dair Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən verilən sənədlərdə (atla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport) ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq dəyişikliklər edilir.

Bu Qaydaların 1.3-1-ci bəndində nəzərdə tutulan mövcud kəmərlərin fəaliyyəti zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ƏMTQ aparılmalıdır.^[5]

1.5. Qaz çəkilən şəhərlərdə, qəsəbə və kənd yaşayış məntəqələrində qaz kəmərlərinin çəkilməsi, qaz tənzimləyici məntəqələrin (QTM) və başqa obyektlərin tikilməsi üzrə işlər Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə razılaşdırılaraq ixtisaslaşdırılmış tikinti-quraşdırma təşkilatları tərəfindən, qaz təchizatı üzrə təsdiq edilmiş layihə əsasında aparılır. Qazçəkəmə işlərinə nəzarət və işlərin qəbul edilməsi qaz təsərrüfatının istismarı həvalə olunan təşkilatın və Fövqəladə Hallar Nazirliyinin müvafiq orqanlarının iştirakı ilə həyata keçirilir.^[6]

Şəhərlərə, qəsəbələrə, kəndlərə qaz çəkilməsinə, mayeləşdirilmiş qazların çən qurğularının tikintisinə, quraşdırılmasına başlanılması barədə bu işləri aparacaq təşkilatın Fövqəladə Hallar Nazirliyinin yerli və yaxud sənaye sahəsi üzrə müvafiq nəzarət təşkilatına 5 gün əvvəl xəbər verilməlidir.

1.6. Qaz çəkilən şəhərlərin, qəsəbələrin və kəndlərin qaz təsərrüfatları, həmçinin sənaye, kənd təsərrüfatı və kommunal müəssisələrin qaz təsərrüfatları, qaz çəkilən qızdırıcı qazanxanalar, mayeləşdirilmiş qazla qazdoldurma stansiyaları, onların tikintisi, quraşdırılması üzrə işə başlanmadan əvvəl Fövqəladə Hallar Nazirliyinin yerli və yaxud sənaye sahəsi üzrə müvafiq nəzarət təşkilatlarında texniki nəzarət üçün qeydiyyatdan alınmalıdırlar. Göstərilən obyektləri qeydiyyatdan keçirmək üçün onların sahibləri (sifarişçilər), obyektin adını və onun ünvanını tələb edən yuxarı təşkilatın adını, layihəni yerinə yetirən təşkilatın layihənin texnoloji hissəsini və ona izahatı, habelə işlərə texniki nəzarət aparmaq üçün hazırlıq şəxsin olması barədə Fövqəladə Hallar Nazirliyinə yazılı müraciət etməlidirlər.^[7]

2. MAGİSTRAL BORU KƏMƏRLƏRİNİN MÜHAFİZƏSİ

2.1. Bu Qaydalar, mədən və mədəndaxili boru kəmərləri və kollektorlar da daxil olmaqla, təbii süni karbohidrogenli qazları, kondensat, sıxılmış karbohidrogenli və mayeləşdirilmiş qazları, digər sıxılmış karbohidrogenli nəqli edən magistral boru kəmərlərinin mühafizəsini təmin edir.

2.2. Bu Qaydaların şamil edildiyi magistral boru kəmərlərinə aşağıdakılar daxildir:

şaxələnmis qollarla, bağlayıcı armaturlarla, təbii və süni maneələrdən keçən keçidlərdə, kompressor stansiyalarına qoyulmuş qovşaqlarla, tənzimləyici qurğuların qəbul və buraxma qovşaqları ilə, qaz səfi qovşaqları ilə metanolu daxil edən qurğularla birlikdə boru kəmərləri;

boru kəmərlərinin paslanmadan mühafizə edən elektrokimyəvi mühafizə, texnoloji rabitənin qurğuları və xətləri, boru kəmərlərinin telemexanika ləvazimatları;

məsafədən idarə edilən bağlayıcı armaturların, boru kəmərlərinin elektrokimyəvi mühafizə qurğularının elektrik ötürücü xətləri və elektrik təchizatı cihazları;

yanğından mühafizə ləvazimatı, boru kəmərlərinin eroziyaya qarşı mühafizə qurğuları;

kondensatın saxlanması və qazsızlaşdırılması üçün tutumlar, sıxılmış karbohidrogenlərin buraxılması üçün yeraltı anbarlar;

boru kəmərlərinin istismarında xidməti xətt qurğuları;

boru kəmərləri boyunca yerləşən daimi yollar, vertolyot meydançıqları, kəmərlərə gedən yollar, boru kəmərlərinin yerlərini göstərən fərqəndirici və xəbərdar edici nişanlar;

əsas və aralıq kompressor və qazpaylayıcı stansiyalar avtomobillərə sıxılmış qazdoldurma stansiyaları;

yeraltı qaz saxlama stansiyaları.

2.3. Boru kəmərləri xətti üzrə dəmir beton və ya taxtandan hazırlanmış fərqəndirici nişanlar (göstərici yazı lövhələri) yer səthindən 1,5—2 metr hündürlüyündə qurulur.

2.4. Boru kəmərləri, çay və kanallarla kəsişdikdə sahələrdə xəbərdarlıq nişanları qoyulmalıdır. Nişanlar boru kəmərlərini istismar edən idarələr (təşkilatlar) tərəfindən respublikanın s təchizatı ilə məşğul olan orqanları ilə razılaşdırılmalıdır. Dəniz sualtı boru kəmərlərinin çəkilməsi haqqında “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə xəbərdarlıq etməklə, boru kəmərlərinin yerləşdiyi

xətlər dəniz xəritəsinə salınmalıdır.^[8]

2.5. Boru kəmərlərinin bütün dərəcələrdən olan avtomobil yolları ilə kəsişdiyi yerlərdə, nəqliyyatın dayanması qadağan edən müvafiq yol nişanları qoyulmalıdır.

2.6. Tikinti-quraşdırma və sifarişçi təşkilatlar tərəfindən müvafiq qaydada tikilmiş boru kəmərlərinin faktiki vəziyyətinin (icra sxeminin) və digər lazımı sənədlərin, torpaq istifadəsi xəritəsinə salınması üçün rayon (şəhər) icra hakimiyyəti orqanlarına verilməlidir. İcra hakimiyyəti orqanı boru kəmərlərinin yerləşdiyi yerlər haqqında, maraqlı olan hüquqi və fiziki şəxslərə məlumat verir.

2.7. Boru kəmərlərinin, çəkilmə tərzindən asılı olmayaraq, istismarına normal şərait yaratmaq və zədələnmə hallarının qarşısını almaq məqsədi ilə **mühafizə zonası** təyin edilir:

boru kəmərləri xətti boyunca, onun orta oxundan hər tərəfə şərti xətlərlə 50 m keçən torpaq sahəsi **mühafizə zonası** üçün ayrılmalıdır. Kənd təsərrüfatı üçün yararlı olan torpaq sahələrindən keçən, boru kəmərləri xətti boyunca onun orta oxundan hər tərəfə şərti xətlərlə 25 metrəndən keçən torpaq sahəsi **mühafizə zonası** üçün ayrılmalıdır;

çoxlu sayda qarışıq boru kəmərləri boyunca, kənar kəmərlərin orta oxundan hər tərəfə, şərti xətlərlə 50 metrəndən keçən torpaq sahəsi **mühafizə zonası** üçün ayrılmalıdır.

Kənd təsərrüfatı üçün ayrılmiş torpaq sahələrindən keçən çoxsaylı boru kəmərləri xətti boyunca, onun kənar kəmərlərinin orta oxundan hər tərəfə, şərti xətlərlə 25 metrəndən keçən torpaq sahəsi **mühafizə zonası** üçün ayrılmalıdır;

boru kəmərlərinin sualtı keçidləri xətti boyunca su səthindən onun dibinə qədər olan məkanda, paralel müstəvilər arasında, kənar xəttin orta oxundan hər tərəfə 00 m mühafizə zonası ayrılır;

kondensatın saxlanması, qazdan ayrılması üçün tutumların, neft və neft məhsullarının, kondensatların, sıxılmış qarışıqların qəza vəziyyətində axılması üçün torpaq anbarlarının əhatəsində göstərilən obyektlərin ərazisinin sərhədlərindən hər tərəfə 50 m olmaqla qapalı xətlə hüdudlanmış torpaq sahəsi şəklində olmalıdır;

bağ və aralıq sorulub vurulma və doldurma nasos stansiyalarının, çən parklarının, kompressor və qazpaylayıcı stansiyaların, qaz məsəflərinin ölçüldüyü qovşaqların, doldurma və qəbul etmə körpülərinin, yeraltı qaz saxlama stansiyalarının neft və neft məhsullarının qızdırılması məntəqələrinin əhatəsində göstərilən obyektlərin sərhədlərindən hər tərəfə 100 m olmaqla qapalı xətlə hüdudlanmış torpaq sahəsi şəklində olmalıdır.

2.8. Boru kəmərlərinin mühafizə zonalarına daxil olan torpaq sahələri, torpaq istifadəçilərindən, mülkiyyətçilərindən və icarəçilərindən alınmış, bu Qaydaların tələblərinə məcburi əməl edilməklə, kənd təsərrüfatı və s. işlər üçün istifadə edilir.

2.9. Boru kəmərlərinin mühafizə zonalarında, kənd təsərrüfatı tarla işlərinin suvarma və yığım işlərinin başlanması haqqında, torpaq istifadəçiləri mülkiyyətçilər və icarəçilər tərəfindən, boru kəmərlərini istismar edən hüquqi şəxslər əvvəlcədən məlumatlandırılmalıdır.

2.10. Boru kəmərlərinin mühafizə zonalarında yerləşdirilmiş, suvarılan torpaqların müvafiqəti su altında qalması ilə əlaqədar görülən işlər, torpaq istifadəçiləri, mülkiyyətçilər və icarəçilər ilə boru kəmərlərini istismar edən hüquqi şəxslər arasında razılaşma ilə aparılır.

2.11. Boru kəmərlərinin mühafizə zonalarında, onun istismar edən hüquqi və fiziki şəxslər Dövlət Neft Şirkəti və onun yerli orqanlarının yazılı razılığı olmadan aşağıda göstərilən işlərin aparılması qadağandır:

- a) hər hansı tikinti və ya quraşdırma işləri;^[9]
- b) bütün növ kol və ağacların bəşirilməsi, yem məhsullarının, gübrə və materialların yığılması, ot və samanların taya vurulması, heyvan saxlamaq, balıq yetişdirmək üçün yerlərin ayrılması, balıq və su heyvanlarını tutmaq, bitkiləri yığmaq, buz sındırılması və yığılması;
- c) boru kəmərlərinin üstündən və yanından keçidlərin düzəldilməsi, avtomobil və digər nəqliyyat vasitələri, traktor və mexanizmlər üçün dayanacaqaların təşkil, kollektiv bağ və bostan salınması;
- ç) torpaq meliorasiya işlərinin aparılması, suvarma və qurutma sistemlərinin quraşdırılması;

- 4.1. Qazın təzyiqinin azaldılması və təzyiqin verilmiş səviyyədə saxlanması aşağıda göstərilən yerlərdə aparılır:
şəhərlərin, qəsəbələrin və kənd yaşayış məntəqələrinin qazpaylayıcı şəbəkələrində, həmçinin qazdan istifadə edən iri qazanxanalar, qurğular və aqreqatlar üçün — sənaye, kommunal və digər müəssisələrin ərazisində quraşdırılan qaztənzimləmə məntəqələrində (QTM);
qazdan istifadə edən az istehsal güclü qurğular və aqreqatlar yerləşdirilmiş binalarda (sexlər, qazanxanalar və s.) quraşdırılmış qaztənzimləmə qurğularında (QTQ).
- Yaşayış evlərini və əhaliyə məişət xidməti obyektlərini orta təzyiqli qaz kəmərlərindən qaz ilə təmin etmək üçün qaztənzimləmə məntəqələri əvəzinə qoruyucu qurğusu olan bina qaz tənzimləyicilərindən istifadə etməyə icazə verilir.
- 4.2. QTM və QTQ-lərinə giriş yerində qazın təzyiqindən asılı olaraq onlar aşağıdakı qruplara bölünür:
orta təzyiqli (0,05-dən 3 kqk/sm² qədər, yaxud 0,005-dən 0,3 MPa qədər) qaz tənzimləyicisi;
yüksək təzyiqli (3-dən 12 kqk/sm² qədər, yaxud 0,3-dən 1,2 MPa qədər) qaz tənzimləyicisi.
- 4.3. QTM-nin və QTQ-nin yerləşdirilməsi şərtlə daxil və xarici qaz təchizatı qurğularının layihələşdirilməsinə dair Dövləttikintikomun təsdiq etdiyi Tikinti Norma və Qaydaların (TN və Q) müvafiq bəlməsinə uyğun olmalıdır.
- 4.4. QTM və QTQ yerləşdirilən şkafların yanmayan materiallardan hazırlanmalı, onların aşağı və yuxarı hissələrində ventilyasiya üçün deşiklər olmalıdır və içərisindəki avadanlıqlara xidmət edilməsi və təmir üçün əlverişli hündürlükdə qoyulmalıdır.
- 4.5. İctimai binalarda yerləşən qızdırıcı qazanxanalarda QTQ-ni yerləşdirmək olmaz.
- 4.6. QTQ qaz kəmərləri girişinin birbaşa yaxınlığında elə yerləşdirilməlidir ki, əsas texnoloji avadanlıqların istismarı və təmiri zamanı çətinlik törətməsin.
- QTQ yerləşdiyi yer yaxşı ventilyasiya olunmalı və işıqlandırılmalıdır. QTQ-da yerləşən avadanlıqlar və cihazlar mexaniki zədələnmədən və titrəmədən qorunmalıdır.
- 4.7. QTM-nin yerləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan tikintilər və binalara əlavə olunan tikililər, qızdırıcı qurğu, ventilyasiya, işıqlandırma, onların ildırım vurmasından mühafizəsi Azərbaycan Respublikası Dövləttikintikomun təsdiq etdiyi Tikinti Norma və Qaydaların (TN və Q) tələblərinə uyğun olmalıdır.
- 4.8. QTM və QTQ-də təbii olunan cihazların və avadanlıqların tipi və sayı, həmçinin onların yerləşdirilməsi Azərbaycan Respublikasının Dövləttikintikomunun tərəfindən təsdiq edilmiş Tikinti Norma və Qaydaların (TN və Q) tələblərinə uyğun olmalıdır.
- 4.9. Qaz kəmərləri, avadanlıqlar və cihazlar QTM və QTQ-da elə yerləşdirilməlidir ki, onlara rahat xidmət edilməsi və təmiri təmin edilmiş olsun. 2 metrden hündürdə yerləşən avadanlıqlara xidmət edilməsi üçün hasara alınmış nərdivanı meydança quraşdırılmalıdır. Qaz kəməri döşəmədə yerləşdikdə onun üzərinə hasarlı keçid körpüsü düzəldilməlidir.
- Qaz kəməri buraya giriş yolunu tutmamalıdır. Binaya əsas giriş yolunun eni 0,8 metrden az olmamalıdır. QTQ-nin avadanlığı və ya çəpəri ilə başqa qurğular arasında da bu məsafə saxlanılmalıdır. QTQ çəpərinin konstruksiyası elə olmalıdır ki, o, təmir işlərinin aparılmasına maneçilik törətməsin.
- 4.10. QTM və QTQ-nin avadanlığında işləyən üfürmə şamlarının quraşdırılması aşağıda göstərilən tələblərə uyğun olmalıdır:
Üfürmə şamlarının ucluq sahələri damdan 1 metrə qədər hündürliyə çıxarılmalı, mümkün qədər binanın havasorucu ventilyasiya qurğusunun borusu olmayan divarda yerləşdirilməlidir. Bu tələbin yerinə yetirilməsi mümkün olmadıqda üfürmə şamlarının ucluq sahələrindən hava sorulan yera qədər məsafə (vertikal üzrə) 3 metrden az olmamalıdır.
- 4.11. QTM və QTQ-da quraşdırılan, bütün nəzarət-ölçü cihazlarının *Azərbaycan Respublikasının Antitihar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyinin* müəyyən etdiyi qaydaların tələblərinə uyğunluğunu və sazlığını göstərən damğası olmalıdır. [131](#)
- 4.12. Elektrik ötürücü nəzarət-ölçü cihazları, həmçinin QTM-də quraşdırılan telefon aparatları «Azərenerji» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin təsdiq etdiyi elektrik qurğularının quruluşu qaydaları (EQQ) tələblərinə uyğun olaraq partlayışa qarşı davamlı hazırlanmalıdır. Əks halda onlar QTM binasından təcrid edilməli, yaxud bayrıda bağlı qutuda yerləşdirilməlidir.

5. QAZDOLDURMA STANSİYALARI, QAZDOLDURMA MƏNTƏQƏLƏRİ, AVTOMOBİL QAZDOLDURMA STANSİYALARI

Mayeləşdirilmiş qazların qazdoldurma stansiyaları

- 5.1. Qazdoldurma stansiyaları (QDS) — qaz istehsal edən müəssisələrdən, yaxud qaz anbarlarından dəmir yolu, su, avtomobil nəqliyyatı ilə, yaxud boru kəməri vasitəsilə daxil olan mayeləşdirilmiş karbohidrogen qazlarını qəbul etmək və istehlakçılara buraxmaq məqsədi dəyişən müəssisələrdir. Mayeləşdirilmiş qazların məntəqə (sahə) bazası müəssisələri də QDS-1 kimi eyni məqsəd dəyişir.
- 5.2. QDS xüsusi olaraq ayrılmış sahədə, habelə sənaye müəssisələrinin ərazisində yerləşdirilə bilər. QDS-da qaz saxlanılan çənlərin həndəsi həcmi 8000 m³-dən artıq olmamalıdır. Sənaye müəssisələrinin ərazisində yerləşən və ancaq həmin müəssisənin obyektlərini təchiz edən QDS çənlərinin həndəsi həcmi 500 m³-dən artıq olmamalıdır. Çənin həcmi 500 m³-dən artıq olduqda, habelə həmin QDS-də başqa müəssisələr, yaxud yaşayış və kommunal-məişət obyektlər üçün qaz balonları kəndərdurulursa, belə QDS-ə sənaye müəssisələri ərazisindən kənarda yerləşən qazdoldurma stansiyasına olan tələblər verilməlidir.
- 5.3. QDS-in yerləşdirilməsi, QDS-lə binalar və müxtəlif təyinatlı tikintilər arasındakı təhlükəsiz məsafə, QDS-də mayeləşdirilmiş qazları saxlamaq üçün çənlərin sayı və tipi Azərbaycan Respublikası Dövləttikintikomunun təsdiq etdiyi Tikinti Norma və Qaydalarının (TN və Q) (əlavələr 11—14) tələblərinə uyğun olmalıdır.
- 5.4. QDS-in ərazisi istehsalat zonasına və köməkçi zonaya ayrılır.
  - 1) İstehsalat zonasında aşağıda göstərilən binalar və tikintiləri yerləşdirilə bilər:
mayeləşdirilmiş qazları dəmir yolu çənlərindən saxlama bazasının çənlərinə boşaltmaq üçün estakadalı dəmir yol xətti və boşaltma qurğusu;
mayeləşdirilmiş qazları saxlamaq üçün çənləri olan saxlama bazası;
texnoloji şöbə: nasos-kompresor şöbəsi, doldurucu şöbə, balonlardan buxarlanmayan qalıqı və qazı boşaldan şöbə, nasaz ventillərin və klapanların dəyişdirilməsi şöbəsi, doldurulmuş və boş balonların yerləşdirilməsi üçün yükləmə-boşaltma meydançası, ventilyasiya avadanlığı üçün bina, hava kompressoru şöbəsi və məişət binaları;
QDS-in texnoloji sxeminə uyğun olaraq mayeləşdirilmiş qazın nəql edilməsi üçün meydançadaxili boru kəmərləri;
avtosisternləri mayeləşdirilmiş qazla doldurmaq üçün kalonkalar və QDS-ə avtomobil nəqliyyatı ilə gətirilən mayeləşdirilmiş qazı avtosisternadan boşaltmaq üçün kalonkalar;
avtotərzizlər;
buxarlanmayan qazları balonlardan boşaltmaq üçün çənlər;
buxarlandırıcı qurğular və mayeləşdirilmiş qaz buxarlarını hava ilə qarışdırmaq üçün qurğular.
  - 2) Köməkçi zonada aşağıda göstərilənlər yerləşdirilə bilər:
köməkçi otaqların binası (inzibati-təsərrüfat binası, laboratoriyalar, qazanxana, nasosxana, avadanlıqların və balonların təmiri üzrə mexaniki emalatxanalar, akkumulyator otağı və s.);
transformator yanmstansiyasının binası;
avtomobillərin dayanması üçün açıq meydança, yaxud avtomobillərə texniki xidmət edilməsi üçün bina;
yanğından mühafizə üçün ehtiyat su çənləri;
su təzyiqli qülləsi;
anbar və başqa binalar.
- İstehsalat zonasının ərazisindəki dəmir yolu xəttinin yanında balonlar üçün anbar yerləşdirmək olar;
köməkçi zonanın ərazisində isə qazanxananın qaz ilə təchiz etmək üçün buxarlandırıcı qurğular və qaz təsərrüfatının istismarı xidməti yerləşdirilə bilər.
- Balonların yoxlanılması və rənglənməsi şöbəsi istehsalat zonasında, həm də köməkçi zonada yerləşdirilə bilər.
- Əgər QDS-in yerləşdiyi rayonda iqlim şəraiti xidmət işçilərinin və qoyulan avadanlığın normal işini təmin edirsə, QDS-in nasoslari, kompressorları, karusel aqreqatları, buxarlandırıcı aqreqatlar və başqa texnoloji avadanlıqlar açıq meydançalarda yanmayan materiallardan olan talvar altında da yerləşdirilə bilər.
- 5.5. QDS-in ərazisindəki binaların və tikintilərin yerləşdirilməsi, həmçinin binalar və tikintilərin tipi və konstruksiyası Dövləttikintikomunun tərəfindən təsdiq edilmiş müvafiq TN və Q-nin tələblərinə uyğun olmalıdır.
- QDS ərazisindəki binalarda və tikintilərlə saxlama bazası arasındakı məsafə, 12-ci əlavədə göstərilənlərdən az olmamalıdır.
- 5.6. QDS-in ərazisindəki binalarda yaşayış üçün otaq ayrılması, həmçinin də QDS-ə aid olmayan xidmətlər üçün otaq ayrılması (5.4 bəndində göstərilənlərdən başqa) qadağandır.
- 5.7. QDS-in ərazisi hasara alınmalıdır. Hasar yanmayan materialdan hazırlanmalıdır və ərazidə havanın dəyişməsinə imkan verməlidir.
- QDS ərazisinin istehsalat və köməkçi zonalarını yanmayan materiallardan hazırlanmış yüngül tipli konstruksiyalarla, yaxud hündürlüyü 1 metrden artıq olmayan bitki kolları ilə ayırmaq lazımdır.
- 5.8. QDS-in meydançadaxili yollarında nəqliyyat tikintiləri (keçidlər, ciğirlər və s.) yanmayan materialdan hazırlanmalıdır. 5.9. QDS-in ərazisində mühafizə işi qılmalıdır.
- 5.10. QDS-in ərazisində saxlama bazasının torpaq bəndindən kənardə, çənin qurağında ağacın gövdəsinə qədər 5 metrden az olmayan məsafədə yarpaqlı ağac növləri əkmək olar.
- 5.11. QDS ərazisindən kənardə hasarın perimetri üzrə eni 10 metrden az olmayan boş zolaq saxlanılmalıdır. Bu zolaqdan kənardə **mühafizə zonasında** bağ sahələri, bostanlar salmaq və yarpaqlı ağac növləri əkmək, həmçinin çardaqsız (üstü açıq) anbarlarda yanmayan materiallar yerləşdirmək olar.*
- 5.12. QDS-in ərazisi kənar əşyalarından, yana bilən materiallardan və zibillən təmizlənməlidir. Keçidlər və yollar boş olmalıdır.
- QDS-in ərazisində QDS-in istehsalat prosesinə lazım olmayan materialların yığılması və saxlanması qadağandır.
- 5.13. QDS-də çənlərin yerləşdirilməsi, onların tipi və əlaqələndirilməsi Azərbaycan Respublikası Dövləttikintikomunun tərəfindən təsdiq edilmiş müvafiq Tikinti Norma və Qaydalarının (TN və Q) (əlavə 11—13-ə bax) tələblərinə uyğun olmalıdır.
- Aşağı oturaçağı yerin səviyyəsində, yaxud ərazinin planlaşdırma səviyyəsindən hündürdə olan çənlər yerüstü çən hesab edilir. Çənə bitişən sahə çənin divarından 6 metrə qədər olan ərazi hesab edilir.
- Yuxarı hissəsi ərazinin planlaşdırma səviyyəsindən ən azı 0,2 metr aşağı olan çənlər yeraltı hesab edilir. Üstü ən azı 0,2 metr hündürlükdə olan, kənarları isə çənin kənarından ən azı 6 metr enində torpaqla örtülən çənlər də yeraltı çənlər hesab edilir.
- 5.14. Çənlər arasındakı məsafə (işıqda) iki yan-yana dayanmış çənlərdən böyüyünün diametridən az olmamalıdır; çənlərin diametri 2 metrə qədər olduqda onlar arasındakı məsafə böyük çənin diametridən yarı qədər olmalı, lakin 1 metrden az olmamalıdır.
- 5.15. Tamamilə yerə basdırılmış çənlərin üzəri çənə bitişən sahə ilə birlikdə ərazinin planlaşdırma səthindən 0,3 metr hündürlükdə başdan-başa torpaqla örtülməlidir.
- 5.16. İkidən artıq yerüstü çənlər dəstələrlə yerləşdirilir. Çənlərin hər dəstəsinin tutumu 2000 m³-dən artıq olmamalıdır.
- Dəstənin tutumu 200 m³-ə qədər olduqda dəstələr arasındakı məsafə 5 metrden, 700 m³-ə qədər olduqda 10 metrden və 700-dən 2000 m³-ə qədər olduqda 20 metrden az olmamalıdır.
- Dəstələr arasındakı məsafə çənlərin dəstəsi kənarları arasındakı məsafə kimi götürülür.
- 5.17. Yerüstü çənlərdə qapaqlara, armaturlara və cihazlara rahat xidmət edilməsi üçün marşlı metal pilləkənlər və stasionar meydançalar quraşdırılmalıdır. Pilləkənlərin və meydançaların hündürlüyü ən azı 1 metr olan əl tutacaqları olmalı və aşağı hissəsi ən azı 10 sm hündürlükdə bağlı olmalıdır.
- Mayeləşdirilmiş qaz çənlərinə soykənan nərdivan quraşdırmaq olmaz.
- 5.18. Yerüstü çənlərdə açıcı qurğular, cihazları şüşələrdən bilavasitə yaxınlıqda yerləşdirilməlidir. Yeraltı çənlərdə açıcı qurğular, qoruyucu qurğular və nəzarət ölçü cihazları torpaq örtüyü səviyyəsindən yuxarıda yerləşdirilməlidirlər.
- 5.19. Mayeləşdirilmiş qazlar üçün yerüstü və yeraltı çənlər mayenin səviyyəsini ölçən göstəricilərlə, manometrlelə və qoruyucu klapanlarla təchiz olunmalıdır. Yerüstü çənlər, bundan başqa, donmayan drenaj klapanı ilə təchiz edilməlidir.*
- 5.20. Qoruyucu klapanlardan qaz şamlar vasitəsilə çıxarılmalıdır. Qoruyucu klapanların üfürülmə şamında açıcı qurğular quraşdırmaq olmaz. Bir neçə qoruyucu klapanı bir üfürülmə şamına birləşdirmək olar.
- Çənlərdəki üfürülmə şamının hündürlüyü: yerüstü çənlərdə — xidmət meydançasından, yeraltı çənlərdə isə torpağın üst səviyyəsindən hesablaqla 3 metrden az olmamalıdır. Binadan kənardə quraşdırılan avadanlıqlarda və qaz kəmərlərində qoyulan üfürülmə şamının hündürlüyü onları birləşdirilən yerdən hesab etməklə 3 metrden az olmamalıdır.
- Binalarda yerləşən qaz kəmərlərində və avadanlıqlarda qoyulan üfürülmə şamların sexlərin və qazanxanaların daxilində olan qaz borularında bağlayıcı qurğusu olan üfürücü şamlar olmalıdır. Üfürücü şamların kənar hissəsi damdan 1 m hündürlüyə, mümkünsə ventilyasiyasız olmayan divara çıxarılmalıdır. Bu tələblər mümkün olmadıqda, üfürücü şamların kənar hissəsindən hava axımına qədər məsafə şaquli vəziyyətdə 3 m-dən az olmamalıdır.
- 5.21. Açıq tipli səviyyəölçən şüşəsi olan maye səviyyesinin göstəriciləri ən azı 18 kqk/sm² (1,8 MPa) təzyiçə hesablanmalı, tezişləyən klapanlarla və bağlayıcı kranlarla təchiz edilməli və zədələnmələrdən qorunmalıdır.
- 5.22. Çəndə təzyiqin hesablanan təzyiqdən artıq artmasına səbəb olmayan hallarda çənin daxilində, yaxud xaricində qızdırıcı qurğu quraşdırmaq olar.
- 5.23. Yerüstü çənlərin günəş şüalarının qızmasını qarşısını almaq üçün onları açıq rənglə rəngləmək, yaxud kölgə yaradan örtüklərlə örtmək və yanmayan materialdan hazırlanmış talvar altında yerləşdirmək lazımdır.
- 5.24. Yeraltı çənlər müvafiq dövlət standartlarının tələblərinə uyğun olaraq korroziyadan qorunmalıdır.
- 5.25. QDS-in ərazisi üzərində elektrik hava xətləri çəkmək olmaz. Saxlama bazası ərazisində kabel xətlərinin çənlərin istismarı üçün lazım olan nəzarət ölçü cihazlarına və avtomatlaşdırma cihazlarına çəkmək olar. Saxlama bazası ərazisində yerləşən nəzarət-ölçü cihazları və avtomatlaşdırma cihazları partlayışdan mühafizə tipli hazırlanmalıdır.
- 5.26. Qoyulan avadanlıqlar binaların partlayışdan və yanğından mühafizəsi təyini olunmuş sinfe uyğun olmalıdır.
- 5.27. QDS-in boru kəmərləri ilə mayeləşdirilmiş qazların maye və buxar fazalarının yerlərinin dəyişdirilməsi üçün xüsusi hazırlanmış nasoslər və kompressorlar işlədilməli, yaxud bunlar propan-butan fraksiyalarının vurulması üçün yararlı olmalıdırlar.

Alçaq təzyiqli (0,05-ə qədər)	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
Orta təzyiqli (0,05-dən 3-ə qədər)	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
Yüksək təzyiqli: (3-dən 6-ya qədər)	7	1	7,8	3,8	2,5	2	1	5	10
(6-dən 12-yə qədər)	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10

Qeyd: Boru kəməri şəbəkələri binaların və tikintilərin özlülərinin aşağı hissəsindən 0,4 metrədən artıq məsafədən aşağı yerləşdirildikdə, bu cədvəldə göstərilən rəqəmləri TN və Q-nin torpaq qurğularının tikilməsi və qəbulu üzrə, həmçinin su kəmərlərinin, kanalizasiya və istilik şəbəkələrinin layihələşdirilməsi üzrə fəsilələrinin tələblərinə müvafiq surətdə tərkibinin sulaşdırma dərəcəsinə görə müxtəlif torpaqlardakı çala divarlarının yol verilən mailliyindən asılı olaraq artırmaq lazımdır.

3 nömrəli Əlavə

Müxtəlif təzyiqli yeraltı qaz kəmərlərinin başqa yeraltı tikintilərlə kəsişdikdə vertikal üzrə (işiqda) məsafələri «L»

	<i>L, m</i>
Su kəməri, kanalizasiya, su axıdıcısı, telefon kanalizasiyası və s.	0,15
İstilik şəbəkəsi kanalı	0,20
Elektrik kabeli, zirehli rabitə kabeli	0,50
Gərginliyi 110—220 kV olan yağ doldurulmuş kabel	1,0

Qeyd: Kabellər qurğularında (futlyarda) çəkildikdə, qaz kəməri ilə (yağdoldurulmayan) elektrik kabeli, yaxud zirehli rabitə kabeli (telefon və s.) arasındakı məsafələri azaltmaq olar. Elektrik kabellərini çəkildikdə qaz kəməri ilə futlyarın divarı arasındakı məsafə (işiqda) 0,25 metrədən, zirehli rabitə kabelləri üçün isə 0,15 metrədən az olmamalıdır. Futlyarın ucları, kəsişən qaz kəmərinin divarlarından hər iki tərəfə 1 metr kənara çıxmalıdır.

4 nömrəli Əlavə

Yeraltı mühəndis şəbəkələri arasındakı məsafə (planda)

Qaz kəmərinin qazın təzyiqi kqq/sm ²	Horizontal üzrə məsafə (işiqda), (metr)											
	su kəmərinə qədər	kanalizasiyaya (məişət kəmərlərinə) qədər	drenajlar və yağış kanalizasiyasına qədər	təzyiqli qaz kəmərlərinə qədər				gərginlikli güc kabelləri		rabitə kabellərinə	istilik şəbəkələrinə	ümumi kollektorlara
				alçaq təzyiqli (0,05 kqq/sm ² -dək)	orta təzyiqli (0,05—3 kqq/sm ²)	yüksək təzyiqli 3—6 kqq/sm ²	6—12 kqq/sm ²	35 kV-dək	35—110 kV			
Alçaq təzyiqli (0,05-ə qədər)	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	2
Orta təzyiqli (0,05-dən 3-ə qədər)	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	2
Yüksək təzyiqli: (3-dən 6-ya qədər)	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	4
(6-dən 12-yə qədər)	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	2	2	4	4

Qeyd:

1. Bir xəndəkdə paralel olaraq iki və daha artıq qaz kəməri çəkildikdə, onların arasındakı məsafə (işiqda), diametri 300 mm-ə qədər olan borular üçün 0,4 metrədən, diametri 300 mm-dən artıq borular üçün isə 0,5 metrədən az olmamalıdır.
2. Zirehli rabitə kabellərindən qaz kəmərlərinə qədər olan məsafə 1 metr qəbul edilməlidir.
3. Bir xəndəkdə mühəndis şəbəkələri birlikdə çəkildikdə, şəbəkələrin quraşdırılmasına və təmirinə lazım olan quyuların qaz kəmərlərinin və başqa qurğuların yerləşdirilməsini təmin etməklə, boru kəmərləri arasındakı məsafəni bu cədvəldə göstərilən rəqəmlərə nisbətən azaltmaq olar.

5 nömrəli Əlavə

Dayaqlar üzərində çəkilmiş yerüstü qaz kəmərlərindən binalara və tikintilərə qədər olan horizontal üzrə minimum işiq məsafəsi, (metr)

Binalar və tikintilər	Qazın təzyiqi, kqq/sm ²			
	0,5-ə qədər	0,05-dən 3-ə qədər	3-dən 6-ya qədər	6-dən 12-yə qədər
İstehsalı yanğın təhlükəsinə görə aşağıda göstərilən kateqoriyalara aid olan istehsalat və anbar binaları:				
A, B və V	5	5	5	10
Q və D	2	2	2	5
Təzəlişən və yanar mayelərin açıq anbarları və yana bilan materialları anbarı:				
sənaye müəssisələrinin ərazisində	10	10	20	20
sənaye müəssisələrindən kənarında	20	20	40	40
Yağayış və icimai binalar	2	5	5	—
Dəmir yolu və tramvay xətləri (yuxarıdakı rəqəmlərə qədər)	3	3	3	3
Yeraltı kommunikasiyalar: su kəməri, kanalizasiya, qazdırma boruları, telefon kanalizasiyası, elektrik kabel blokları (qaz kəməri dayağı özlülünün qurağından)	1	1	1	1
Açıq elektrik yarımməstansiyasının hasarı	10	10	10	10
Hava elektrik xəttinin naqilləri	Hava elektrik xətti dayağının hündürlüyündən az olmamalıdır			
Həmçinin, dərəcəli şəraitdə	Qaz kəmərinin mühafizə torpaqlayıcısı olmaq şərti ilə TN və Q 11-37-76 11 cədvəlində göstərilənlərdən az olmamalıdır			
Yollar (yolqurağı daşdan, xəndəyin quraq hissəsinə, yaxud yol qurağı bəndin aşağı hissəsinə qədər)	1,5	1,5	1,5	1,5
Açıq od olan tikintilər və əridilmiş metalın buraxıldığı yerlər	10	10	10	10

Qeydlər:

1. Əgər dayağın hündürlüyü elektrik xəttinin hündürlüyündən artıqdırsa, qaz kəməri ilə elektrik xətti arasındakı məsafə qaz kəməri dayağının hündürlüyündən az olmamalıdır.
2. Cədvəldə göstərilən binalardan olan məsafə, TN və Q 11-37-76-nın 4.18-19 bəndlərinin tələblərinə uyğun olaraq, həmin binaların divarları və örtükləri üzrə qaz kəmərlərinin çəkilməsi imkanını ləğv etmir.

6 nömrəli Əlavə

Yerüstü qaz kəmərləri ilə elektrik hava xətləri arasındakı vertikal üzrə (işiqda) minimal məsafələr L

Elektrik hava xəttinin gərginliyi, kV	L, metr
1-ə qədər	1
20	3
35—100	4
150	4,5
220	5
330	6
500	6,5

Qeydlər:

1. Elektrik hava xəttinin naqilləri ilə qaz kəməri və onun kənara çıxan qurğularının arasındakı horizontal üzrə məsafə-naqillərin ən çox kənara çıxması, vertikal üzrə ən çox sallanması oxundan müəyyən edilir.
2. Elektrik hava xətləri ilə qaz kəməri arasındakı minimum vertikal və horizontal məsafələri təyin etdikdə, onların üzərində quraşdırılmış mühafizə hasarlarına (şəbəkə, dəhliz, meydança şəkildə) qaz kəmərlərinin bir hissəsi kimi baxılmalıdır.

Bina daxilində yerləşdirilmiş mühəndis kommunikasiyaları ilə qaz kəmərləri arasındakı işıqda minimum məsafə (sm)

Kommunikasiyalar, qurğular	Paralel xətlərin çəkilməsi	Kəsişmə
Elektrik avadanlıqları: izola edilmiş xətlərin açıq elektrik naqilləri, yaxud elektrik kabelləri	25	10*
örtülü elektrik naqilləri, yaxud borularda çəkilmiş elektrik naqilləri	5 (örtülmüş oyuğun, yaxud borunun qırağından)	1
1000 volta qədər gərginlikli açıq (çılpal) elektrik keçiricilərinin cərəyan daşıyan hissələri	100	100
Paylayıcı və komutasiya elektrik şitləri və şkafları	30	yol verilmir
Mühəndis kommunikasiyaları (su kəməri, kanalizasiya və başqa boru kəmərləri)	Yerinə görə tətbiq edilir. Bu halda qaz kəmərinin quraşdırılması, təhlükəsiz istismarı və təmiri təmin edilməlidir.	2

* Yaşayış və ictimai binalarda işıq naqillərini qaz kəmərinə hər iki tərəfə 10 sm kənara çıxan rezin, yaxud ebonit boruya saldıqda, naqillərlə qaz kəməri arasında məsafə olmaya bilər.

Binanın divarı boyu çəkilmiş qaz kəməri ilə rabitə və radio verilişi naqilləri arasındakı işıqda minimum məsafə (metrlə)
(«Rabitə və radio verilişi kabel xətlərində iş aparılan zaman təhlükəsizlik texnikası qaydalarından çıxarış»)

	Paralel çəkilmə	Kəsişmə
Bayır divarında abunəçi telefon şəbəkəsi, yaxud radio verilişi xətlərinin bərkidildiyi izolyatorlar	0,5	—
Binanın xarici divarı ilə çəkilmiş telefon şəbəkəsi, yaxud radio verilişləri kabelləri (naqillər)	0,5	0,5*
Binanın xarici, yaxud daxili divarında yerləşdirilmiş kabel muftaları	0,5	—
Binanın daxilində yerləşdirilmiş rabitə və radio verilişləri xətti avadanlıqları	0,5	—
Binanın daxilində, divarda və kanalda çəkilmiş telefon şəbəkəsi, yaxud radio verilişləri kabelləri (naqilləri)	0,1**	0,05*

* Araməsafəsi olmadan qaz kəmərləri ilə kabellərin (naqillərin) kəsişməsinə rabitə və radio verilişləri kabellərini (naqilləri) elektrik izolyasiyası (rezin, ebonit, polietilen və s.) borularna saldıqda və bu borular qaz kəmərinə hər iki tərəfə 0,1 metr çıxıqda icazə verilməlidir.

** Mufta olduqda məsafə 0,5 metrə qədər artırılmalıdır.

Təzyiqli 3 kq/sm² qədər olan asbest-sement borulu yeraltı qaz kəmərlərindən binalara tikintilərə qədər minimum horizontal (ışıq) məsafəsi L

	L, metr
Binalar (tikinti xətti üzrə)	100
Dəmir yolu xətti (kanar relsə qədər)	60
Tramvay yolları (kanar relsə qədər)	40
Su kəməri (borunun divarına qədər)	8
Kanalizasiya, su axarı (borunun divarına qədər)	10
Qaz kəmərləri (borunun divarına qədər)	8
İstilik şəbəkəsi, elektrik güc və rabitə kabelləri (kanalın xarici divarına qədər)	10
Həmçinin, kanalsız çəkildikdə	8
Ağaclar (gövdələrinə qədər)	2
Elektrik hava xətlərinin dayaqları (dayağın özülündən)	dayağın hündürlüyündən az olmamalıdır.

(təşkilatın adı)

Familiyası, adı, atasının adı _____
Şəxsi şifri (damğası) _____
İxtisası, aldığı il _____
Hansı qaynaq növünə buraxılır _____
Vəsiqənin (diplomun) nömrəsi və sənədi verən təşkilatın adı _____

Sənədin vaxtının uzadılması barədə qeydlər

Vəsiqə (diplom)	Qədar qüvvədədir (tarixi və ili göstərməli)		

Qaynaqçının şəxsi imzası _____
19__ ildə _____ nömrəli protokola əsasən
attestasiyanın yekunları

Nazəri biliklərə verilən qiymət _____
Praktiki sınaqlar üzrə qiymət _____
Komissiyanın qərarı _____

Qaynağın keyfiyyətinə nəzarət vərəqəsi (aylar üzrə)

Ay	Qaynağa buraxılma tarixi	Yoxlama birləşməsinin qiymətləndirilməsi	Qaynaq edilən boruların diametri və divarın qalınlığı	Qaz kəmərinə hesablanmış təzyiqli	Qaynaq edilmiş birləşmələrin sayı	Nəzarət edilən birləşmələrin sayı				Nəzarətin yekunları (zay çıxış birləşmələrinin sayı)								
						xarici yoxlama	mexaniki sınaq		fiziki üsullarla nəzarət		xarici yoxlamaqla	mexaniki sınaq üzrə		fiziki üsullarla sınaq üzrə				
							normativ üzrə	ikiqat	normativ üzrə	100% nəzarət		Birləşmələrin normativ sayında	birləşmələrin ikiqat sayında	birləşmələrin normativ sayında	birləşmələrin ikiqat sayında	birləşmələrin 100% nəzarət		
Yanvar																		
Fevral																		
Mart																		
Aprəl																		
May																		
İyun																		
İyul																		
Avqust																		
Sentyabr																		
Oktyabr																		
Noyabr																		
Dekabr																		

Qeyd: Qaynağın keyfiyyətinə nəzarət vərəqəsi hər il tərtib edilir.

Formulyarın aparılmasına cavabdeh şəxs	(vəzifəsi, familiyası, adı, atasının adı)	(imza)

**Mayeşdirilmiş qazları saxlamaq üçün
QDS-də yerləşdirilmiş çənlərdən QDS-ə aid olmayan
binalara və tikintilərə qədər olan minimum məsafə, (m)**

Çənlərin ümumi həcmi, m ³	Bir çənin maksimum həcmi, m ³	Çənlərin yerləşməsi	
		yerüstü	yeraltı
50-dən 200-ə qədər	25	80	40
	50	150	75
	100	200	100
200-dən 500-ə qədər	50	150	75
	100	200	100
	100-dən artıq, lakin 200-dən artıq olmayan	300	150
500-dən 2000-ə qədər	100	200	100
	100-dən artıq, lakin 600-dən artıq olmayan	300	150
2000-dən 8000-ə qədər	həmçinin	300	150

Qeyd:

- Müxtəlif həcmərdə çənləri olan saxlama bazasına qədər məsafə ən böyük həcmli çən üzrə təyin edilməlidir.
- QDS-in yerüstü çənlərindən, eyni vaxtda 800-dən artıq adam ola bilən yerlərə (stadion, bazar, park və s.) qədər məsafə bu cədvəldə verilmiş göstəricilərdən iki dəfə artıq götürülməlidir.

**Mayeşdirilmiş qazlar saxlanılan çənlərdən avtomobil və dəmir yollarına qədər olan
minimum məsafələr, (metr)**

QDS-in ərazisindən kənarında olan yollar	QDS-də çənlərin ümumi həcmi, m ³			
	200-ə qədər		200-dən artıq	
	yerüstü	yeraltı	yerüstü	yeraltı
Ümumi şəbəkəli dəmir yolları (çənlər tərəfdən bəndin aşağı hissəsinə, yaxud xəndəyin qırağına qədər)	75	50	100	75
Sənaye müəssisələrinin giriş dəmir yolları, tramvay yolları (yolun oxuna qədər), avtomobil yolları (hərəkət hissəsinin qırağına qədər)	30	20	40	25

**Sənaye müəssisələrinin ərazisində yerləşən
QDS çənlərindən həmin müəssisələrin
binalarına qədər olan minimum məsafə, (metr)**

Çənlərin ümumi həcmi, m ³	Bir çənin maksimum həcmi, m ³	Çənlərin yerləşməsi	
		yerüstü	yeraltı
50-yə qədər	10	30	15
50-dən 100-ə qədər	25	50	25
100-dən 200-ə qədər	50	70	35
200-dən 300-ə qədər	50	90	45
300-dən 500-ə qədər	50	110	55
500-dən 2000-ə qədər	100	200	100
2000-dən 8000-ə qədər	100-dən artıq, lakin 600-dən aşağı	300	150

Qeyd: Ümumi həcmi 500 m³-dən az olan QDS-in mayeşdirilmiş qaz çənlərindən QDS-ə aid olmayan, yanğın təhlükəsinə görə Q kateqoriyasına aid olan binalara, aqreqlərə və qurğulara qədər məsafələr, bu cədvəldə göstərilənlərdən 30% yuxarı götürülməlidir.

**Sənaye müəssisələrinin ərazisində yerləşən
QDS çənlərindən həmin müəssisələrin
nəqliyyat yollarına qədər olan minimum məsafələr, (metrlə)**

Sənaye müəssisələrinin ərazisindəki yollar	Çənlərin ümumi həcmi, kub m.	Çənlərin yerləşməsi	
		yerüstü	yeraltı
Dəmir yolu xətləri (xəttin oxuna qədər) və avtomobil yolları (yolun hərəkət hissəsinin kənarına qədər)	100-ə qədər	30	10
	100-dən artıq	30	15

**Mayeşdirilmiş qazları saxlamaq üçün
QDS-in ərazisində yerləşən çənlərdən
QDS-in binalarına və tikintilərinə qədər olan
minimum məsafə, (metr)**

Binalar və tikintilər	Çənlərin yerləşməsi	
	yerüstü	yeraltı
Nasos-kompresor və doldurma bölməsinin binaları, qazın buxarlandırma və qarışdırma qurğusu	15	10
Mayeşdirilmiş qazları boşaltmaq üçün dəmir yolu xətləri (xəttin oxuna qədər)	20	15
Mayeşdirilmiş qazları avtosistemlərlə doldurmaq üçün kalonkalar	30	20
Qazanxana, qaraj, təmir emalatxanaları, material anbarları	40	30
Od prosesi olmayan köməkçi binalar	30	20
Avtomobil yolları (hərəkət hissəsinin kənarına qədər)	10	10
Ərazinin hasarı	10	5
Yanğın söndürmək üçün çənlər	40	40

Qeydlər:

- Çənlərdən yarımstansiya binalarına və elektrik paylayıcı qurğusunun otaqlarına kimi olan məsafələr «Elektrik qurğularının quruluş qaydalarının» tələblərinə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.
- QDS-in ərazisində olan binalarda QDS-ə aid olmayan istehsalat və yaşayış otaqlarının olmasına yol verilməməlidir.

**QDM və BBM-dən müxtəlif təyinatlı
binalara və tikintilərə qədər olan
minimum məsafələr, (metr)**

Binalar və tikintilər	Anbarda olan 50 litrlik doldurulmuş balonların sayı			
	400-ə qədər	400-dən 1200-ə qədər	1200-dən artıq	anbarın tutumundan asılı olmayaraq
QDM və BBM ərazisində olan istehsalat və anbar binaları və tikintilər	20	25	30	
Yaşayış binaları				50
QDM və BBM-ə aid olmayan ictimai binalar				100
Sənaye, kommunal və kənd təsərrüfatı müəssisələrinin binaları				20

Qeydlər:

1. Ümumi tutumu 50 m^3 -dən artıq olan çənləri QDM-də yerləşdirdikdə, QDM-ə qədər olan məsafəni TN və Q 11-37-76-nın 19-cu cədvəli üzrə götürmək lazımdır.
2. BBM-də 150-dən az balon yerləşdirildikdə BBM-dən bağlılıq və istirahət qəsəbələrinin birmərtəbəli evlərinə qədər olan məsafəni iki dəfə azaltmaq olar.

17 nömrəli Əlavə

Çən dəstələri qurğularından müxtəlif təyinatlı binalara və tikintilərə qədər olan minimum məsafələr (metrlə)

Qaz istehlakçılarının binaları və tikintiləri	Çən dəstələri qurğularının ümumi həcmi (kub m.)								
	yerüstü çənlərdən olan məsafə				yeraltı çənlərdən olan məsafə				
	5-ə qədər	5-dən 10-a qədər	10-dən 20-yə qədər	10-a qədər	10-dən 20-yə qədər	20-dən 50-yə qədər	50-dən 100-ə qədər	100-dən 200-ə qədər	200-dən 300-ə qədər
Oda davamlılıq dərəcəsinə asılı olmayaraq mədəni-məişət xidməti idarələri (inzibati, uşaq və müalicə idarələri, təhsil ocaqları, teatrlar, kinoteatrlar, mədəniyyət evləri və s.)	40			15	20	30	40	40	75
Oda davamlılıq dərəcəsinə asılı olmayaraq yaşayış, kommunal-məişət və başqa binalar:									
divarların qapı-pəncərə boşluqları olan	20			10	15	20	40	40	75
qurğuya tərəf divarlarında qapı-pəncərə boşluqları olmayan	15			8	10	15	40	40	75
Sənaye müəssisələrinin və kənd təsərrüfatı obyektlərinin ərazisində yerləşən binalar	15	20	25	8	10	15	25	35	45

Qeydlər:

1. Yerüstü çənlər arasındakı işıqda məsafəsi 1 metrədən az olmamaq şərti ilə, yaxın çəndən ən böyüyünün diametrinə bərabər olmalıdır.
2. Yeraltı çənlər arasındakı məsafə, 1 metrədən az olmamaqla çənlərin yerləşməsinin dərinliyini, torpağın xarakterini və çənlərin asanlıqla yoxlanılması və təmiri nəzərə alınmaqla təyin olunmalıdır.

18 nömrəli Əlavə

Çən dəstələrinin maksimal ümumi həcmi, (kub m.)

Yerüstü qrup-çən qurğularının təyinatı	Çənlərin yerləşməsi	
	yerüstü	yeraltı
İctimai, yaşayış və kommunal-məişət binalarının qaz ilə təchiz edilməsi üçün	5-ə qədər	300-ə qədər
Sənaye və kənd təsərrüfatı müəssisələrinin qaz ilə təchiz edilməsi üçün	20-yə qədər	300-ə qədər

19 nömrəli Əlavə

Bir çənin maksimal həcmi, (kub metrə)

Çən dəstəsi qurğularının ümumi həcmi, kub m.	Çənlərin yerləşməsi	
	yerüstü	yeraltı
Çıxarılan çənlər (5-ə qədər)	1,6	—
Çıxarılmayan çənlər:		
20-yə qədər	5	5
20-dən 50-yə qədər	—	10
50-dən 100-ə qədər	—	25
100-dən 300-ə qədər	—	50

20 nömrəli Əlavə

Balon dəstəsi və çən qurğuları şkafindan horizontal üzrə yeraltı qurğulara, hava elektrik və rabitə xətlərinə qədər olan minimal məsafə, (metrlə)

Kanalizasiya, istilik xətləri, elektrik kabelləri	3,5
Su kəməri, telefon kabelləri və digər kommunikasiyalar	2,0
Yeraltı kommunikasiya quyuları, çirkab çalaları	5,0
Gərginlikli elektrik hava xətləri, V:	
1000-ə qədər	5,0
1000-dən yuxarı (elektrik hava xətti dayağının hündürlüyündə)	1,5
Telefon və radio verilişləri şəbəkələrinin hava xətləri	2,0

21 nömrəli Əlavə

Balon dəstəsi qurğularından binalar və tikintilərə qədər olan minimum məsafə, (metrlə)

Oda davamlılıq dərəcəli yaşayış, sənaye müəssisələrinin istehsalat binaları və digər binalar və tikintilər	
I—II	8
III	10
IV və V	12
Oda davamlılıq dərəcəsinə asılı olmayaraq ictimai binalar (xəstəxanalar, uşaq idarələri, kinoteatrlar, klublar, mədəniyyət evləri və s.)	25
Ayrı tikilən müvafiq təsərrüfat tikintiləri (odun anbarları, talvarlar və s.)	8

22 nömrəli Əlavə

Qaz kəməri möhkəmliyə və kipliyə sınağı zaman təzyiqlə normaları

Binalar	Möhkəmliyə sınaq			Kipliyə sınaq			Qeyd
	sınaq vaxtı təzyiqlə kqq/sm^2	sınaq müddəti, saat	təzyiqlə aşağı düşmə həddi	sınaq təzyiqlə kqq/sm^2	sınaq müddəti, saat	təzyiqlə aşağı düşmə həddi	
1. Alçaq təzyiqli yerüstü və yeraltı paylayıcı qaz kəmərləri ($0,05 \text{ kqq/sm}^2$ qədər)	3	1	Manometrda təzyiqlə görünən dərəcədə aşağı düşməsinə yol verilmir. Aşkar edilmiş zədələr kipliyə sınağına qədər aradan qaldırılmalıdır.	1	24—yeraltı, 0,5—yerüstü	(1), (2) düsturları ilə hesablanır	
2. Orta təzyiqli yeraltı və yerüstü paylayıcı qaz kəmərləri və girişlər ($0,05$ -dən artıq, 3 kqq/sm^2 qədər)	4,5	1	həmçinin	3	həmçinin	həmçinin	Sınaq təzyiqlə 3 kqq/sm^2 artıq olan yerüstü qaz kəmərləri su ilə sınaqlanmalıdır. Xüsusi təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməklə hava ilə də sınaqlanmalıdır.
3. Həmçinin, yüksək təzyiqli (3 kqq/sm^2 -dən artıq, 6 kqq/sm^2 qədər)	7,5	1	—"	6	—"	—"	—"
4. Həmçinin, yüksək təzyiqli (6 -dan artıq, 12 kqq/sm^2 qədər)	15	1	—"	12	—"	—"	—"

5. Paylayıcı qaz kəmərlərindən ayrıca tikilmiş, şərti keçid diametri 100 mm-ə qədər olan alçaq təzyiqli qaz kəmərlərinin binalara girişi	1	1	—"	1000 mm su sütunu	1	5 mm su sütunu	Girişləri paylayıcı qaz kəmərləri ilə birlikdə tüküldükdə, qaz paylayıcı kəmərlərin normaları üzrə sınamaq lazımdır.
6. Alçaq təzyiqli qaz kəmərləri və QPM və QPQ avadanlıqları (0,05 kq/sm ² qədər)	3	1	Manometrdə təzyiğin görünən dərəcədə aşağı düşməsinə yol verilmir. Aşkar edilmiş zədələr kipliyin sınağına qədər aradan qaldırılmalıdır.	1	12	başlanğıc təzyiqdən 1%-ə qədər	Bütünlükdə sınaq zamanı (giriş və çıxış siyirtməsinə qədər) sınaq təzyiqli normaları yüksək tərəfdəki qazın təzyiqli üzrə götürülməlidir. Hissələr üzrə sınaqda (tənzimləyiciyə qədər və ondan sonra) sınaq təzyiqli normaları tənzimləyicidən əvvəl və ondan sonrakı qazların təzyiqli üzrə götürmək lazımdır.
7. Həmçinin, orta təzyiqli (0,05-dən artıq, 3 kq/sm ² qədər)	4,5	1	—"	3	12	—"	—"
8. Həmçinin, yüksək təzyiqli (3-dən artıq, 6 kq/sm ² qədər)	7,5	1	—"	6	12	başlanğıc təzyiqinin 1%-i qədər	—"
9. Həmçinin, yüksək təzyiqli (6-dən artıq, 12 kq/sm ² qədər)	15	1	—"	12	12	həmçinin	—"
10. Təbii və mayeşdirilmiş qazlarla təchiz edilmiş yaşayış binalarında, ictimai binalarda, kommunal-məişət obyektlərində alçaq təzyiqli qaz kəmərləri	1	məhdudlaşmayır	Manometrdə təzyiğin görünən dərəcədə aşağı düşməsinə yol verilmir. Aşkar edilmiş zədələr kipliyin sınağına qədər aradan qaldırılmalıdır.	500 mm su sütunu	5 dəq.	20 mm su sütunu	Binadaxili qaz kəməri möhkəmliyə, binanın girovündəki açıcı qurğudan qaz qurğularının yanındakı kranlara qədər olan sahədə sınaq. Binadaxili qaz kəmərlərinin sınağını qaz qurğularını açmaqla və sayğacları çıxarmaqla (əgər onlar 1 kq/sm ² təzyiqə hesablanmayıblarsa) aparılmalıdır. Saygac olduqda kipliyə sınaq 400 mm su sütunu təzyiqlə aparılır. Qaz çəkilməmiş binalarda əlavə qaz qurğuları qoyulduqda, həmin cihazlara gələn qaz kəməri qolunun uzunluğu 5 metrədən az olduqda, onlara qaz verildikdən sonra qaynaq və yivli birləşmələrini sabunlamaqla sınaq.
11. Sənaye və kommunal müəssisələrdə, qızdırıcı və istehsalat qazanxanalarında alçaq təzyiqli qaz kəmərləri	1	məhdudlaşmayır	həmçinin	1000 mm su sütunu	1	600 mm su sütunu	Sınağı girişdəki açıcı qurğudan qaz oduqlarının yanındakı açıcı qurğuya qədər olan sahədə aparmaq lazımdır.
12. Həmçinin, orta təzyiqli (1 kq/sm ² -ə qədər)	2	1	—"	1	1	1,5%	həmçinin
13. Həmçinin, orta təzyiqli (1-dən yuxarı, 3 kq/sm ² -ə qədər)	4,5	1	—"	3	1	(4), (5) düsturları ilə hesablanır	—"
14. Həmçinin, yüksək təzyiqli (3-dən yuxarı, 6 kq/sm ² -ə qədər)	7,5	1	—"	işçi təzyiğinin 1,25 hissəsi qədər, lakin 6 kq/sm ² -dən artıq olmamalı	1	həmçinin	Möhkəmliyə görə sınağı su ilə, kipliyə görə isə hava ilə aparmaq lazımdır. Diametri 300 mm-dən artıq olan qaz kəmərlərinin möhkəmliyə sınağını xüsusi təhlükəsizlik tədbirləri görüldükdə hava ilə aparmaq olar.
15. Həmçinin, yüksək təzyiqli (6-dən yuxarı, 12 kq/sm ² -ə qədər)	15	1	—"	həmçinin, lakin 12 kq/sm ² -dən artıq olmamaqla	1	—"	həmçinin

23 nömrəli Əlavə

QDS-in ərazisi və istehsalat binaları üçün yanğından mühafizə avadanlıqlarının siyahısı

Yanğından mühafizə avadanlığının quraşdırıldığı yer	Yanğından mühafizə avadanlığı	Miqdarı	Qeyd
Nasos-kompresor bölməsi	KKO-10 (kimyəvi köpük odsöndürəni-10)	3 ədəd	hər binaya
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	
Doldurma bölməsi	Bel	1 ədəd	
	KKO-10 (kimyəvi köpük odsöndürəni-10)	2 ədəd	100 m ² -ə, həmçinin hər binaya
	KQO-2 (karbon qazı odsöndürəni-2)	2 ədəd	
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	
Boşaltma bölməsi	Bel	1 ədəd	
	KKO-10 (kimyəvi köpük odsöndürəni-10)	2 ədəd	100 m ² -ə, həmçinin hər binaya
	KQO-2 (karbon qazı odsöndürəni-2)	2 ədəd	
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	
Mayeşdirilmiş qaz balonları anbarı	Bel	1 ədəd	
	KKO-10 (kimyəvi köpük odsöndürəni-10)	1 ədəd	100 m ² -ə
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	
QDS-in ərazisi	Bel	2 ədəd	
	KKO-10 (kimyəvi köpük odsöndürəni-10)	1 ədəd	200 m ² -ə, həmçinin
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	—"
Mayeşdirilmiş qazlar saxlanılan baza	Bel	2 ədəd	
	KKO-10 (kimyəvi köpük odsöndürəni-10)	1 ədəd	dörd çəndən ibarət bir bölməyə
	KQO-5 (karbon qazı odsöndürəni-5)	1 ədəd	—"
	Qum doldurulmuş qutu	1 m ³	
	Bel	1 ədəd	
	Azbest parçası, yaxud keça	2x2 m	
Dəmir yolunun boşaltma estakadası	KQO-5 (karbon qazı odsöndürəni-5)	1 ədəd	50 m-yə, həmçinin
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	
	Bel	1 ədəd	
	Azbest parçası, yaxud keça	2x2 m	
Avtosistemləri doldurulan kolonkalar	KKO-10 (kimyəvi köpük odsöndürəni-10)	1 ədəd	—"
	KQO-5 (karbon qazı odsöndürəni-5)	1 ədəd	

	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	
	Bel	1 ədəd	
	Azbest parçası, yaxud keça	2x2 m	
Avtonəqliyyatın açığı dayanacaq yeri	KKO-10 (kimyəvi köpük ödsöndürəni-10)	1 ədəd	100 m ² -ə, həmçinin
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	—"
	Bel	1 ədəd	—"
Qaraj	KKO-10 (kimyəvi köpük ödsöndürəni-10)	1 ədəd	100 m ² -ə, həmçinin hər binaya
	Qum doldurulmuş qutu	0,5 m ³	—"
	Bel	1 ədəd	—"
	Azbest parçası, yaxud keça	2x2 m	

Qeyd: Tozlu ödsöndürənlərdən istifadə etməyə icazə verilir.

Eyni diametrlı, bütün təzyiqlərdə işləyən yeraltı qaz kəmərləri üçün təzyiğin aşağı düşməsinin yol verilən qiyməti Δp_n (mm civə sütunu ilə)

$$\Delta p_n = 300T/D \quad (1)$$

müxtəlif diametrlı sahələri olan həmin qaz kəməri üçün

$$\Delta p_n = \frac{0,3T (d_{11} + d_{12} + d_{13} + \dots + d_{1n})}{d_1^2 + d_2^2 + d_3^2 + \dots + d_n^2} \quad (2)$$

burada: D — qaz kəmərinin mm-lə, daxili diametri; T — saatla, sınaq müddəti; $d_1, d_2, \dots, d_n$ — qaz kəmərinin sahələrinin, mm-lə, daxili diametrləri; $l_1, l_2, \dots, l_n$ — müvafiq diametrlı sahələrin (m-lə) uzunluqlarıdır. Sınaq zamanı qaz kəmərinə təzyiğin faktik olaraq aşağıya düşməsi Δp_n (mm civə sütunu ilə)

$$\Delta p_n = (H_1 + B_1) - (H_2 + B_2) \quad (3)$$

burada: H_1, H_2 — mm civə sütunu ilə, sınağın başlanğıcında və sonunda manometrlərin göstəriciləridir; B_1, B_2 — mm civə sütunu ilə, sınağın başlanğıcında və sonunda, barometrin göstəricisidir. Əgər sınaq zamanı qaz kəmərinə təzyiqlik yox verilməmişdirsə, qaz kəməri sınaq təzyiqinə davam gətirmiş hesab edilir.

Təzyiqlik 1 kq/sm²-dən artıq olan daxili qaz kəmərləri üçün təzyiğin aşağıya düşməsinin yol verilən qiyməti Δp (başlanğıc sınaq təzyiqinə görə, %-lə)

$$\Delta p = 50/D_{dax} \quad (4)$$

burada D_{dax} sınımlanmış qaz kəmərinin mm-lə daxili diametridir.

Əgər sınımlanmış qaz kəməri müxtəlif diametrlı sahələrdən ibarətdirsə, qaz kəmərinin orta daxili diametri aşağıda göstərilən tənliklə təyin edilir:

$$D_{orta} = \frac{(d_1^2 l_1 + d_2^2 l_2 + d_3^2 l_3 + \dots + d_n^2 l_n)}{d_1 l_1 + d_2 l_2 + d_3 l_3 + \dots + d_n l_n} \quad (5)$$

İSTİFADƏ OLUNMUŞ MƏNBƏ SƏNƏDLƏRİNİN SİYAHISI

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 7 noyabr 2002-ci il tarixli 173 nömrəli qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002-ci il, 11, maddə 675**)
2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 21 sentyabr 2004-cü il tarixli 135 nömrəli qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004-cü il, 9, maddə 750**)
3. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 24 dekabr 2004-cü il tarixli 197 nömrəli qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004-cü il, 12, maddə 1077**)
4. 13 sentyabr 2006-cı il tarixli 207 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2006-cı il, 9, maddə 822**)
5. 6 fevral 2007-ci il tarixli 25 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007-ci il, 2, maddə 185**)
6. 1 may 2008-ci il tarixli 107 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, 5, maddə 430**)
7. 6 may 2008-ci il tarixli 109 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, 5, maddə 432**)
8. 10 sentyabr 2009-cu il tarixli 134 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009-cu il, 9, maddə 738**)
9. 24 sentyabr 2009-cu il tarixli 153 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009-cu il, 9, maddə 757**)
10. 19 oktyabr 2009-cu il tarixli 168 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009-cu il, 10, maddə 857**)
11. 15 yanvar 2014-cü il tarixli 7 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Azərbaycan**" qəzeti, 26 yanvar 2014-cü il, 16, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014-cü il, 1, maddə 57**)
12. 13 iyun 2014-cü il tarixli 194 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Azərbaycan**" qəzeti, 22 iyun 2014-cü il, 131, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014-cü il, 6, maddə 747**)
13. 12 may 2015-ci il tarixli 181 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Azərbaycan**" qəzeti, 17 may 2015-ci il, 104, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015-ci il, 5, maddə 662**)
14. 29 aprel 2016-cı il tarixli 179 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Azərbaycan**" qəzeti, 7 may 2016-cı il, 98, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016-cı il, 4, maddə 833**)
15. 17 aprel 2018-ci il tarixli 150 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 20 aprel 2018-ci il, 88, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018-ci il, 4, maddə 798**)
16. 30 avqust 2018-ci il tarixli 367 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 2 sentyabr 2018-ci il, 195, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018-ci il, 8, maddə 1817**)
17. 21 yanvar 2019-cu il tarixli 10 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 23 yanvar 2019-cu il, 17, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019-cu il, 01, maddə 154**)
18. 14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644**)
19. 4 aprel 2022-ci il tarixli 135 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 8 aprel 2022-ci il, 71, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022-ci il, 4, maddə 385**)

QƏRARA EDİLMİŞ DƏYİŞİKLİK VƏ ƏLAVƏLƏRİN SİYAHISI

- ^[1] 13 sentyabr 2006-cı il tarixli 207 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2006-cı il, 9, maddə 822**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 1.4-cü bəndinin ikinci abzasında, 1.5-ci bəndinin birinci və ikinci abzaslarında, 1.6-cı bəndində, 2.11-ci bəndinin səkkizinci və doqquzuncu abzaslarında, 2.24-cü, 7.2-ci bəndlərində, 7.3-cü bəndinin birinci-üçüncü abzaslarında, 7.4-cü bəndinin Qeyd hissəsində, 7.61-ci bəndinin birinci abzasında, 7.64-cü bəndinin üçüncü abzasında, 7.66-cı bəndinin birinci abzasında, 7.77-ci bəndində, 7.92-ci bəndinin ikinci abzasında, 7.116-cı bəndinin ikinci abzasında isminin müvafiq hallarında "**Dövlətədağmədənətxəzərat Komitəsi**" və "**Dövlətədağmədənətxəzərat orqanı**" sözləri isminin müvafiq hallarında "**Fövqəladə Hallar Nazirliyi**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[2] 24 sentyabr 2009-cu il tarixli 153 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009-cu il, 9, maddə 757**) ilə təsdiq edilmiş "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 1.4-cü bəndində "**insanların həyatını, sağlamlığını və əmlakını**" sözləri "**insan həyatı və ya sağlamlığı, ətraf mühit və dövlətin əmlak maraqlarını**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[3] 12 may 2015-ci il tarixli 181 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Azərbaycan**" qəzeti, 17 may 2015-ci il, 104, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015-ci il, 5, maddə 662**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 1.1-ci bəndində "**insanların həyatını, sağlamlığını və əmlakını**" sözləri "**insan həyatı və ya sağlamlığı, ətraf mühit və dövlətin əmlak maraqlarını**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[4] 14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"na yeni məzmununda 1.3-1-ci bənd əlavə edilmişdir.
- ^[5] 14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 1.4-cü bəndə yeni məzmununda dördüncü və beşinci abzaslar əlavə edilmişdir.
- ^[6] 1 may 2008-ci il tarixli 107 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, 5, maddə 430**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 1.5-ci bəndinin birinci abzasında "**üzrə işlər**" sözlərindən sonra "**Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə razılaşdırılaraq**" sözləri əlavə edilmişdir.
- ^[7] Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 7 noyabr 2002-ci il tarixli 173 nömrəli qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002-ci il, 11, maddə 675**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 1.6-cı bəndindən "**və tikinti-quraşdırma işlərini aparacaq təşkilatın aldığı xüsusi razılığını (lisenziyanın) surətini**" sözləri çıxarılmışdır.
- ^[8] 15 yanvar 2014-cü il tarixli 7 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Azərbaycan**" qəzeti, 26 yanvar 2014-cü il, 16, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014-cü il, 1, maddə 57**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 2.4-cü bəndində "**Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinə**" sözləri "**Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi**" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[9] Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 24 dekabr 2004-cü il tarixli 197 nömrəli qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004-cü il, 12, maddə 1077**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 2.11-ci bəndinin a) yarımbəndində "**hər hansı**" sözlərindən sonra "**tikinti və ya**" sözləri əlavə edilmişdir.
- ^[10] 6 may 2008-ci il tarixli 109 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, 5, maddə 432**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 2.12-ci bəndində "**Dövlət Tikinti və Arxitektura Komitəsi**" sözləri "**Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[11] 13 sentyabr 2006-cı il tarixli 207 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2006-cı il, 9, maddə 822**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 2.26-cı bəndində "**Daxili İşlər Nazirliyi**" sözlərindən sonra "**Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyi**" sözləri əlavə edilmişdir.
- ^[12] Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 21 sentyabr 2004-cü il tarixli 135 nömrəli qərarı (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004-cü il, 9, maddə 750**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 3.44-cü bəndində "**Rabitə Nazirliyi**" sözləri "**Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[13] 13 iyun 2014-cü il tarixli 194 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Azərbaycan**" qəzeti, 22 iyun 2014-cü il, 131, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014-cü il, 6, maddə 747**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 3.44-cü bəndində "**İnformasiya Texnologiyaları**" sözləri "**Yüksək Texnologiyalar**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[14] 21 yanvar 2019-cu il tarixli 10 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 23 yanvar 2019-cu il, 17, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019-cu il, 01, maddə 154**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 3.44-cü bəndində "**Rabitə və Yüksək Texnologiyalar**" sözləri "**Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[4] 4 aprel 2022-ci il tarixli 135 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 8 aprel 2022-ci il, 71, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022-ci il, 4, maddə 385**) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 3.44-cü bəndində "**Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar**" sözləri "**Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.
- ^[13] 30 avqust 2018-ci il tarixli 367 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("**Xalq**" qəzeti, 2 sentyabr 2018-ci il, 195, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018-ci il, 8, maddə 1817**) ilə "Qaz

təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 4.11-ci bəndində "Dövlət Standartlaşdırma Mərkəzinin" sözləri "Azərbaycan Respublikasının Antinhişar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyinin" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1141 **29 aprel 2016-cı il tarixli 179 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Azərbaycan" qəzeti, 7 may 2016-cı il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016-cı il, 4, maddə 833) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 6.2-ci bəndin birinci cümləsində, 8.1-ci bəndin "q" yarımbəndində, 8.2-ci bəndin birinci abzasında (hər iki halda), 8.4-cü bəndin üçüncü abzasının "Qeyd"ində, 8.57-ci bənddə, 8.68-ci bənddə, həmin Qaydalara 22 nömrəli Əlavənin 10-cu hissəsinin "Qeyd"ində (hər üç halda) ismin müvafiq hallarında "qaz cihazları" sözləri ismin müvafiq hallarında "qaz qurğuları" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1151 **29 aprel 2016-cı il tarixli 179 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Azərbaycan" qəzeti, 7 may 2016-cı il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016-cı il, 4, maddə 833) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 6.8-ci bəndin birinci abzasının birinci cümləsində "qaz cihazına" sözləri "qaz qurğusuna" sözləri ilə, ikinci abzasının birinci cümləsində "qaz cihazı" sözləri "qaz qurğusu" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1161 **14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.1-ci bənddə "xüsusi" sözü "Qaz təchizatı" və "Lisensiyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilən hallarda və qaydada lisenziya və ya " sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1171 **14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.7-ci bəndin üçüncü abzasının ikinci cümləsində "xüsusi" sözü (birinci halda) "qanunla müəyyən edilən hallarda və qaydada lisenziya və ya " sözləri ilə, "xüsusi icazə verən müvafiq icra hakimiyyəti orqanına" sözləri "aidiyyəti üzrə" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1181 **14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.9-cu bənddə "müvafiq qaydada alınmış xüsusi icazədə verilməmiş" sözləri "qanunvericiliklə müəyyən edilmiş" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1191 1 may 2008-ci il tarixli 107 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, 5, maddə 430) ilə «Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları»nın 7.11-ci bəndinin birinci abzasında «üzrə işlər» sözlərindən sonra «Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə razılaşdırılaraq» sözləri əlavə edilmişdir.

1201 **14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.12-ci bəndin ikinci abzasının birinci cümləsindən "qaydada alınmış xüsusi" sözləri çıxarılmışdır.

1211 **14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.18-ci bənddə "və ya tələb olunduqda xüsusi" sözləri "və qanunla müəyyən edilən hallarda lisenziya və ya " sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1221 13 sentyabr 2006-cı il tarixli 207 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2006-cı il, 9, maddə 822) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 27-ci bəndində "DİN-in" sözləri "Fövqəladə Hallar Nazirliyinin" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1231 **17 aprel 2018-ci il tarixli 150 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 20 aprel 2018-ci il, 88, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018-ci il, 4, maddə 798) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.32-ci bəndinin dördüncü abzasında, 7.137-ci, 7.138-ci bəndlərində və 8.60-cü bəndinin birinci abzasında "papiros" sözü "tütün" sözü ilə əvəz edilmişdir.

1241 **14 may 2020-ci il tarixli 173 nömrəli** Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı ("Xalq" qəzeti, 20 may 2020-ci il, 98, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020-ci il, 5, maddə 644) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.78-ci bəndin üçüncü abzasında "xüsusi" sözü "qanunla müəyyən edilən hallarda lisenziya və ya " sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1251 Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 7 noyabr 2002-ci il tarixli 173 nömrəli qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002-ci il, 11, maddə 675) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 7.133-cü bəndindən "xüsusi icazəsi (lisensiyası) olan" sözləri çıxarılmışdır.

1261 10 sentyabr 2009-cu il tarixli 134 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009-cu il, 9, maddə 738) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 7.136-cı bəndin ikinci cümləsində "Dövlət yanğından mühafizə idarələrinin" sözləri "yanğından mühafizə və yanğın nəzarəti qurumlarının" sözləri ilə, üçüncü cümləsində "yanğınsöndürmə dəstəsini" sözləri "yanğından mühafizə qurumunu" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1271 6 fevral 2007-ci il tarixli 25 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007-ci il, 2, maddə 185) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri Qaydaları"nın 8.63-cü bəndində "bayram" sözü "iş günü hesab edilməyən bayram" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

19 oktyabr 2009-cu il tarixli 168 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009-cu il, 10, maddə 857) ilə təsdiq edilmiş "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 8.63-cü bəndində "istirahət və iş günü hesab edilməyən bayram günləri" sözləri "istirahət, səssizlik, iş günü hesab edilməyən bayram günləri və ümumxalq hüzn günü" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1281 10 sentyabr 2009-cu il tarixli 134 nömrəli Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009-cu il, 9, maddə 738) ilə "Qaz təchizatında mühafizə zonaları və təhlükəsizlik tədbirləri qaydaları"nın 8.66-cı bənddə "mühafizə" sözündən sonra "və yanğın nəzarəti" sözləri əlavə edilmişdir.